

Movium Fakta # 2 2023

HUR STÅR DET TILL MED SVERIGES LEKPLATSER?

Allmänna, kommunalt förvaltade lekplatser är viktiga platser för barns utomhuslek. Men hur många sådana lekplatser finns det idag och hur såg det ut tidigare? Vilken kvalitet har de och hur kan kvalitet undersökas? I detta faktablad redovisas resultat av ett nyligen avslutat miljöanalysprojekt.

Märit Jansson och Julia Schneider

Antalet allmänna lekplatser minskar

Allmänna lekplatser i kommunal regi är viktiga platser för barns samvaro och utomhuslek. Trots den vetskapen har barns tillgång till sådana utemiljöer begränsats under de senaste 20 åren.

Indikationer på att antalet lekplatser har minskat kraftigt på senare år samt att det är stor variation i lekplatsernas kvalitet finns bland annat belagt i en rapport av Märit Jansson från 2008.

Flera kommuner har information om hur antalet lekplatser förändrats över tid i den egna kommunen. Däremot har det saknats sammanställd kunskap om tillståndet hos svenska lekplatser vad gäller både kvalitet och kvantitet och hur detta varierat över tid och på olika platser.

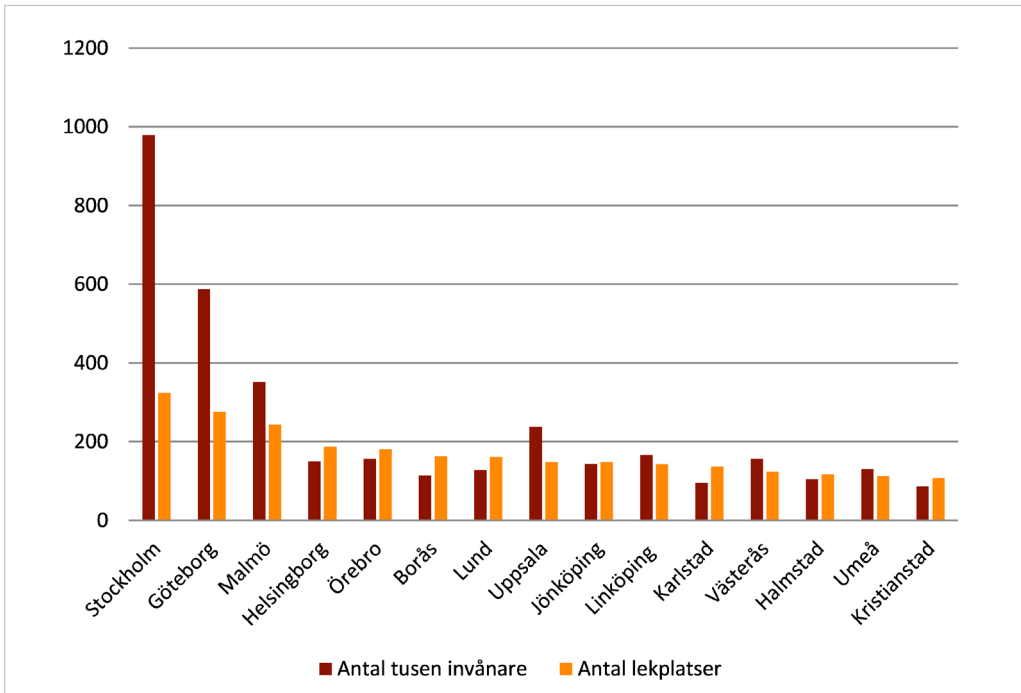
Ett projekt inom SLU:s miljöanalysprogram Bebyggd miljö har jämfört information från tidigare forskningsprojekt med resultaten från en sammanställning genomförd under 2022. Då syns tydligt att antalet lekplatser i kommunal regi faktiskt har minskat under flera år.

Hur många finns idag?

Resultaten som presenteras här omfattar lekplatser som är öppna för allmänheten utan inskränkning i tid, samt förvaltas av kommuner. Det innebär att lekplatser på skolor och förskolor, eller som förvaltas av bostadsbolag, föreningar eller andra aktörer, har exkluderats. En avgränsning av vad som avses med begreppet lekplats har även gjorts. Multiarenor och plaskdammar, liksom platser med exempelvis enbart en hoppkudde, har exkluderats, medan aktivitetsparker samt lekplatser på kommunalt förvaltade badplatser och campingar har inkluderats.

Det totala antalet kommunalt förvaltade lekplatser i samtliga kommuner i Sverige uppskattas hösten 2022 vara 9 590. Antalet har sammanställts genom uppgifter på hemsidor, via e-post och telefonsamtal och bygger alltså på metoder med viss osäkerhet. Högst antal lekplatser finns i storstäder, alltså i kommuner där den största orten har över 200 000 invånare, medan landsbygdskommuner, med mindre än 15 000 invånare i kommunens största tätort, har färre. Antalet följer dock inte helt kommunernas storleksordning och antal invånare per lekplats varierar stort.

Kommuner med flest antal lekplatser i Sverige år 2022. Figur: Julia Schneider

Löst material är värdefullt i leken. Foto: Märit Jansson

Högst på listan över de kommuner som har flest antal lekplatser hamnar storstäderna Stockholm, med 978 770 invånare och 324 lekplatser (3 021 invånare per lekplats), Göteborg med 587 549 invånare och 276 lekplatser (2 129 invånare per lekplats) samt Malmö med 352 749 invånare och 243 lekplatser (1 448 invånare per lekplats). Helsingborg och Örebro kommer strax därefter, med 150 109 invånare och 187 lekplatser (803 invånare per lekplats) respektive 156 987 invånare och 180 lekplatser (872 invånare per lekplats).

Karlstad, Borås och Lund hör också till de kommuner som har många lekplatser: Karlstad med 95 408 invånare och 137 lekplatser (696 invånare per lekplats), Borås med 114 091 invånare och 163 lekplatser (700 invånare per lekplats) och Lund med 127 376 invånare och 161 lekplatser (791 invånare per lekplats). Men även kommuner med ungefär lika många invånare kan sinsemellan skilja sig åt: Huddinge med 113 951 invånare och 39 lekplatser (2 922 invånare per lekplats), kan till exempel jämföras med Umeå, där det bor 130 997 personer och finns 112 lekplatser (1 170 invånare per lekplats).

Det finns även kommuner som helt saknar allmänna, kommunala lekplatser och några som har mycket få. Både Tjörns och Krokoms kommuner har relativt många invånare men förvaltar bara två respektive en lekplats. Genomsnittet för kommuner i Tjörns och Krokoms storlek (15 300–16 300 invånare) är 22 lekplatser (cirka 720 invånare per lekplats).

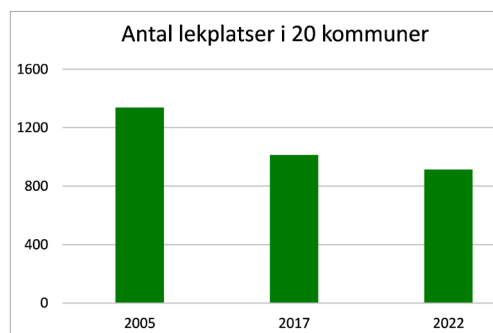
Värmdö och Sundbyberg är exempel på mellanstora kommuner (drygt 46 000 respektive 53 000 invånare) som har relativt få lekplatser: 13 respektive 18 stycken (3 556 och 2 976 invånare per lekplats). Genomsnittet för kommuner i liknande storlek är 41,5 lekplatser, men till exempel Borlänge, med drygt 52 000 invånare, har så många som 77 (679 invånare per lekplats).

Hur många fanns förr?

Vad betyder det att det finns färre än 9 600 kommunalt förvaltade lekplatser? Siffran behöver jämföras med hur det har sett ut tidigare. Det projektet kunnat hitta pekar mot att det funnits minst dubbelt så många lekplatser. Den siffran bygger dock på grova uppskattningar, eftersom antalet lekplatser i Sverige inte har kartlagts tidigare.

Två källor från 2009 uppskattar antalet till omkring 50 000. Av det antalet måste dock minst 15 000 lekplatser på skolgårdar och förskolegårdar dras ifrån, liksom en del lekplatser som inte är kommunala utan drivs i annan regi. Även om det alltså är svårt att jämföra med någon exakt siffra bakåt i tiden, ger det vi kan hitta anledning att anta att det för några år sedan fanns betydligt fler kommunalt förvaltade lekplatser, troligen mer än dubbelt så många i början av 2000-talet som idag, och ännu fler dessförinnan.

Minskning av antalet lekplatser i 20 kommuner i främst Götaland och Svealand. Figur: Julia Schneider

Antal lekplatser

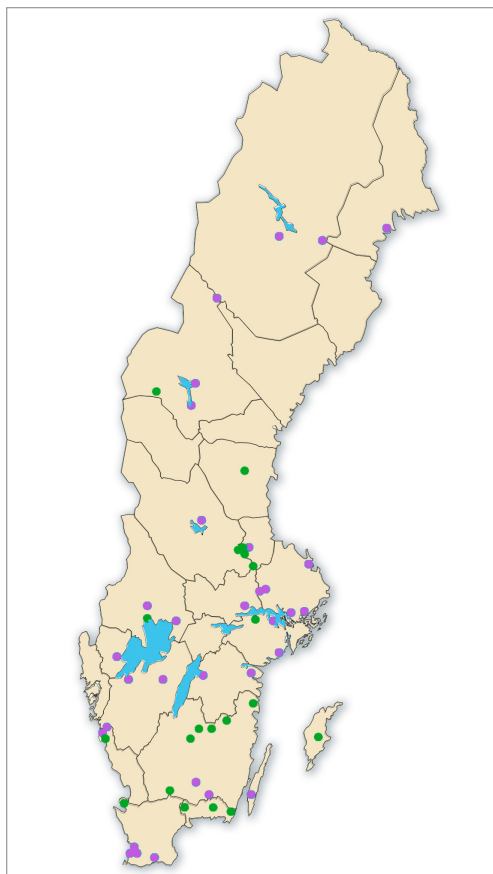
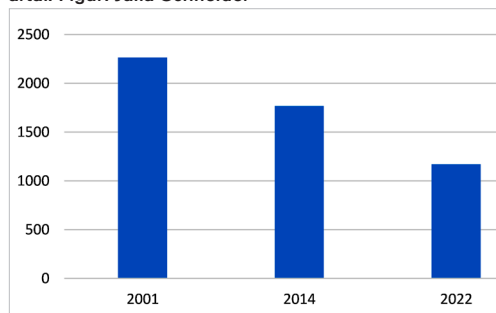
I både publicerat och opublicerat forskningsmaterial insamlat 2005 och 2017, anges antalet lekplatser i först 20 och sedan utökat till 52 kommuner. I kartbilden syns de 20 kommunerna med uppgift från 2005 i grönt, resterande 32 i lila.

Från år 2009 anger webbsidan lekparksguiden.se att det fanns ca 50 000 lekplatser och boken *Säkra lekplatsen – olycksförebyggande utformning av lekplatser och lekredskap* 40 000 – 50 000 lekplatser. Båda uppskattningarna inkluderar lekplatser i skola och förskola, enligt Skolverket ca 15 000 år 2009. Uppskattningen från lekparksguiden.se inkluderar även lekplatser hos bostadsrättsföreningar, bostadsföretag och andra privata företag.

Även information från enskilda kommuner visar en drastisk minskning i antalet lekplatser under 2000-talet. Vi har använt oss av tidigare insamlade data för att blicka bakåt. Där kan man se att det i 20 kommuner, som går att följa under 17 års tid, finns en tydlig minskning totalt sett. Mellan olika kommuner varierar det dock stort och fyra av de 20 kommunerna har fått fler lekplatser under perioden. Ser man till antalet lekplatser som redovisas för varje år (1 339 år 2005, 1 013 år 2017 och 914 år 2022) framgår en minskning med 32 procent mellan år 2005 och 2022. Flera av kommunerna angav 2005 att antalet redan hade minskat jämfört med tidigare år.

Mellan åren 2017 och 2022 kan uppgifter från ytterligare 32 kommuner adderas så att det blir möjligt att se utvecklingen i totalt 52 svenska

Antal lekplatser i de norrländska kommunerna vid tre årtal. Figur: Julia Schneider

Kommuner vars lekplatsantal kan sammanställas över tid. Illustration: Wikipedia commons, CC BY-SA 2.5, bearbetad av Julia Schneider

kommuner. Bara under de fem åren visar sig en sammantagen minskning av antalet lekplatser med åtta procent.

Det finns studier gjorda om tillgängliga lekplatser i Norrland, där majoriteten av de norrländska kommunerna ingår. Med hjälp av Prellwitz et al. (2001) och Eriksson & Hägg (2014) kan vi se att det totala antalet lekplatser i de norrländska kommunerna har minskat från 2 266 år 2001 till 1 767 år 2014. Enligt vår egen studie fanns 1 171 lekplatser kvar i de norrländska kommunerna 2022. Det är en minskning med 48,3 procent under 21 år. Resultatet är inte helt tillförlitligt: I de två tidigare studierna inkluderas fler lekplatser än de allmänna, kommunala, men eftersom de båda studierna hade en svarsfrekvens på 76 procent (41 av 54 kommuner) saknas också en del lekplatser i de siffrorna.

Varför försvinner lekplatser?

I det tidigare forskningsmaterialet vi baserat vår studie på har tjänstepersoner intervjuats kring åren 2005 och 2017, vilket ger en inblick i varför antalet lekplatser förändrats. Då nämns begränsad ekonomi, bristande underhåll, ökade krav på lekplatsernas skick och säkerhet vid implementering av ny standard samt förändrad demografi. En tjänsteperson från Karlstad säger: ”Många lekplatser är mycket slitna, inte lönt att rusta upp, vi ligger efter”.

Under det sena 1990-talet hade många kommuner höga besparingskrav och eftersatta lekplatser, samtidigt som kraven på att leva upp till förnyad europeisk säkerhetsstandard för lekredskap ökade. Att normerna för tillgång till lekplatser, som tidigare hade påverkat planeringen, hade tagits bort i Plan- och bygglagen 1987 gjorde att kommuner inte längre kände sig motiverade att behålla alla lekplatser. Kring år 2000 började det därför bli allt vanligare att dra ner på utbudet. På vissa håll har det inneburit att stora mängder lekplatser eller lekredskap helt enkelt tagits bort.

Även en strategisk satsning på färre men större lekplatser lyfts fram som anledning, både i tidigare kommentarer och vid kontakt med tjänstepersoner idag: ”Både på 90-talet och i början på 2000-talet så lades det ned ett antal lekplatser av besparingsskäl. Det sades också att vi skulle satsa på färre och bättre, med fler lekredskap på varje” (tjänsteperson i Avesta, 2022).

Det finns alltså anledning att tro att många av de lekplatser som har tagits bort under senare år har varit små. Samtidigt har det skett vissa nysatningar på främst större lekplatsenheter. Denna strategi tycks främst vara sprungen ur utmaningarna i att kunna behålla många lekplatser.

Vad händer när lekplatser tas bort?

Det är svårt att avgöra vad det betyder att antalet lekplatser har minskat kraftigt. En siffra för antalet lekplatser i en kommun säger ingenting om hur dessa lekplatser är fördelade vilken kvalitet eller storlek de har eller vilka andra lekmiljöer som finns. På många håll har det länge funnits gott om lekplatser, bland annat som ett arv från tidigare normbaserad planering. Flera av dem har varit begränsade vad gäller både storlek och lekvärde. Dock tyder minskningen på att barns tillgång till platser för utomhuslek har begränsats alltmer.

Med färre enheter har troligen avståndet till närmaste lekplats ökat för många. Närhet är viktigt för att barn ska använda en lekmiljö. Möjligheten att leka ute nära hemmet kan därför antas vara sämre idag än för ett par decennier sedan. Det är i så fall ett allvarligt hot mot barnvänligheten i den bebyggda miljön.

Barnvänliga miljöer brukar definieras som miljöer där barn dels har tillgång till ett stort utbud av varierade och för barnen intressanta platser, dels har rörelsefrihet så att de självständigt kan besöka och använda sig av platserna. Dessa två kriterier är komplexa och påverkar dessutom varandra men visar samtidigt vikten av att det finns många bra platser där lek kan ske. Dessa platser behöver dock inte vara just anlagda lekplatser. Även andra slags miljöer, såsom natur, parker och sportytor, kan fungera bra. En variation av olika typer av platser är att föredra.

Om nedlagda lekplatser innebär ett problem för barnvänligheten eller ej avgörs bland annat av hur det övriga lokala nätverket av bra platser där barn kan leka ser ut, hur stor rörelsefrihet barn har och hur mycket den begränsas av exempelvis biltrafik. Vad som händer med en lekplats som läggs ner är därför av stor betydelse. I bästa fall finns platsen ändå kvar, med vegetation och annat som ger variation och kan främja lek. Eftersom forskning visar att barn under senare år generellt sett fått allt mer begränsad rörelsefrihet och krympande utrymme på skolgårdar, tyder mycket på att det minskade antalet lekplatser tyvärr innebär en allt sämre bebyggd miljö betraktad ur ett barnperspektiv.

När barnvänligheten minskar i utemiljön riskerar det att leda till att även utomhusleken minskar, något som också har skett. Forskning visar att det finns stora fysiska och psykiska hälsoproblem orsakade av att barn är stillasittande och spenderar mycket av sin tid inomhus, framför skärmar eller i ordnade aktiviteter istället för i lek utomhus. Det påverkar barns utveckling, lärande och liv på ett negativt sätt. Därför är det av stor vikt att undersöka och främja barns tillgång till lekmiljöer av olika slag. Det finns alltså anledning att vara oroad över det minskade antalet kommunala lekplatser. Lika viktigt är att intressera sig för kvaliteten hos de lekmiljöer som faktiskt finns.

Kvalitet i lekmiljöer

Mycket tyder på att kvaliteten på svenska lekplatser är skiftande. Därför har ett analysverktyg för att bedöma lekmiljöers kvalitet utvecklats.

Kvalitet i lekmiljöer handlar om vad som lockar till lek, men också vad som får människor att trivas, främjar hälsa och är hållbart även ur andra aspekter. Kvaliteten hos lekplatser kan variera beroende på karaktär, storlek, design och förvaltning.

Historiskt sett har svenska lekplatser delats in efter storlekskategorier kopplade till ”preferensnormer” som småbarnslekplatser, kvarterslekplatser och lekparkar eller bollplaner. Internationellt sett indelas olika lekplatser ibland i typerna traditionella, moderna respektive bygglekplatser.

Idag finns egentligen inga vedertagna uppdelningar i typer eller storlekar av svenska lekplatser, men flera kommuner använder begrepp som temalekplats, naturlekplats, närlekplats och utflyktslekplats. Forskning visar att variation och naturbaserade kvaliteter ofta höjer lekplatsers kvalitet, men det krävs mer än att bara sätta dit etiketter.

Flera olika kvaliteter kan främja lekvärden och en varierad lek, vilket också kopplas till hälsofrämjande aktiviteter, ekosystemtjänster och hållbarhet i stort. Dessa kan sammanställas och på

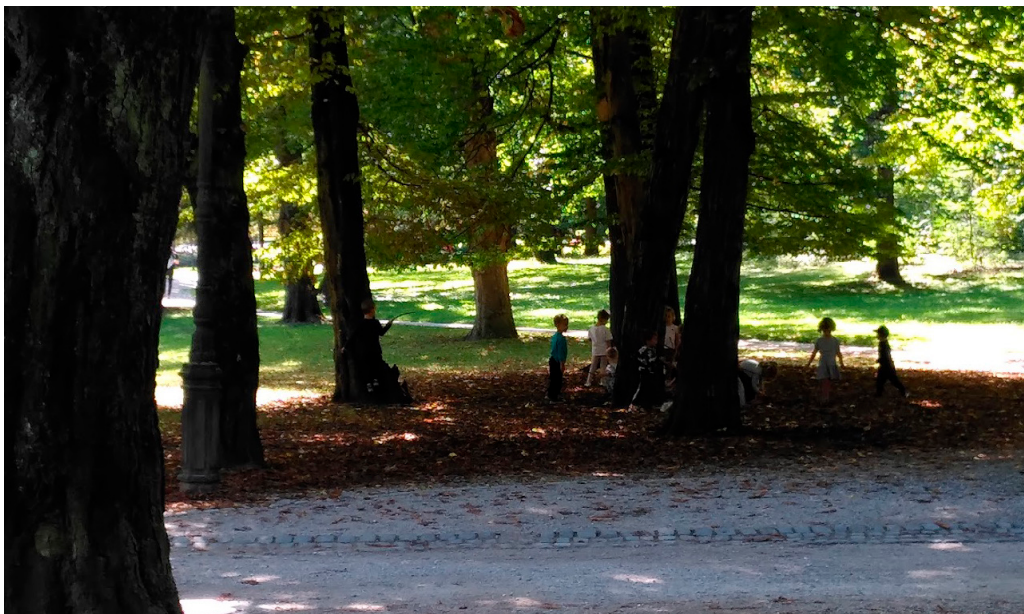
olika sätt användas som stöd för att analysera och utveckla lekplatser och andra lekmiljöer.

Analysverktyg för lekmiljöer

Det finns flera olika verktyg som kan användas för att analysera och utveckla kvalitet i lekmiljöer. Att ta fram sådana verktyg kan ha flera funktioner, till exempel för att kunna visa vilka lekplatser som behöver utvecklas mer eller för att skapa en gemensam syn på vad som är kvalitet. Det kan också finnas risker, som att det leder till nedläggningar eller till likartade lekplatser. Det kan även främja ett alltför instrumentellt arbetssätt, som missar användarnas perspektiv.

Inom miljöanalysprojektet som redovisas här har ett analysverktyg för lekmiljöer vidareutvecklats och utvärderats. Analysverktyget grundas i en sammanställning av forskningsbaserad kunskap om kvalitet i lekmiljöer, och har utvecklats i flera steg. Det sammanställdes först i Movium Fakta # 3 2018 och har vidareutvecklats i Gröna Fakta i Tidningen Utemiljö nr 4 2022.

Verktyget används bäst i grupp, gärna av personer med olika expertis. Bedömningar av i hur stor utsträckning olika beskrivna kvaliteter uppfylls eller kan utvecklas i specifika lekmiljöer kan då göras genom gemensamma diskussioner. Verktyget består av tre kategorier: *Lekplatsens egenskaper*, *Geografisk kontext* samt *Strategier*.

Barns lek kan ske på många olika typer av platser, som här under några stora träd. Foto: Julia Schneider

Under Lekplatsens egenskaper finns underkategorierna *Platsens kvaliteter och påverkbarhet*, *Inkludering*, *Möjlighet till omvärldsförståelse* och *Karaktär*. Geografisk kontext berör *Platsspecifika egenskaper* och Strategier behandlar *Barnvänlighet och metoder*. Samtliga underkategorier omfattar tre kvaliteter var. Dessa totalt 18 kvaliteter kan användas för poängsättning för att exempelvis få överblick över ett lekplatsutbud, identifiera behov av förbättringar eller jämföra kvalitet över tid.

Under hösten 2022 testades analysverktyget av tjänstepersoner i tio svenska kommuner. Då användes en poängsättning i steg om 0,25, upp till 1 poäng per kvalitet och totalt 18 poäng.

Kommunerna kontaktades främst bland de 20 kommuner vars lekplatsantal har följts under 17 år och uppmuntrades att välja lekplatser av olika karaktär. Tio kommuner valde att delta. Dessutom testades verktyget samma år av en expertpanel i ytterligare en kommun. Resultatet har gjort det möjligt att dels utveckla verktyget vidare, dels att se vilken variation av kvalitet som finns bland svenska lekplatser.

Att analysera lekplatsers kvalitet

På senare år har bristen på variation i lekmiljöer lyfts fram som ett problem. Många lekplatser upplevs vara för lika varandra, ofta baserade på prefabricerade lekredskap och fallunderlag

i gummidmaterial. Samtidigt som denna brist på variation kan vara ett faktum visar testet av analysverktyget att kvaliteten hos lekplatser tycks variera stort. Bedömningen har genomförts av olika personer, några enskilt och andra i grupp, och verktyget kan ha tolkats på olika sätt av olika personer. Resultatet från de 28 lekplatser som har bedömts i de totalt elva deltagande kommunerna visar ändå påfallande stor spridning mellan de totalpoäng som ges både inom och mellan kommunerna: från 3,25 till 18 poäng.

I enlighet med forskningen om lekmiljöer ger analysverktyget höga poäng till lekplatser med varierad lekbar vegetation och topografi, löst material och där barn kan finna och skapa egna platser. Avsaknad eller begränsning av dessa kvaliteter tycks hänga samman på de lekplatserna som får lägst totalpoäng. Dessa lekplatser framstår också i varierande grad som kala och vegetationsfattiga, platta och med begränsade möjligheter att hitta rumsligheter och lekmöjligheter. Nedan beskrivs tre lekplatser som får skilda poäng i analysverktyget.

Hagen i Örebro får högst poäng av dessa tre, mycket tack vare den varierade topografin och vegetationen, att det finns löst material, flera olika platser som barn kan göra till sina egna samt lekredskap i naturliga material. Även barnvänlighet i förvaltning samt var lekplatsen är placerad ger höga poäng.

Hagen i Örebro, 16,5 poäng. Foto: Julia Schneider

Roddarn får relativt låga poäng, vilket beror på avsaknaden av lekbar vegetation, ekosystemtjänster, variation och barns perspektiv. Placeringen, lekplatsens rymlighet och förvaltarens rutiner höjer däremot betyget.

Slagstaparken får ett medelbetyg. Lekplatsens placering, dess rymlighet och viss påverkbarhet drar upp poängen, men brister som rör naturliga material, ekosystemtjänster och möjligheten att uppleva årstidernas förändring håller nere poängen.

Lekplats Roddarn, Vänersborg, 6,25 poäng. Foto: Malin Karlsson

Slagstaparken i Eskilstuna 11,5 poäng. Foto: Stadsbyggnadsförvaltningen, Eskilstuna kommun

Kommunerna och tjänstepersonerna som testade analysverktyget uppfattade det som användbart i flera faser av sitt arbete, särskilt när det användes i grupp. De gav också goda råd till verktygets vidareutveckling.

Detta har lett fram till en uppdaterad version av verktyget kallat *Analysverktyg för lekmiljöer*, ALM, vilket presenteras på nästa sida. ALM bedöms vara likvärdig med den tidigare versionen, men vissa benämningar, beskrivningar och skalan för poängsättning har ändrats.

Varje kvalitet bör främst diskuteras, gärna i relation till hur relevant den är på platsen och till möjliga förbättringar. Det är också möjligt att ge den poäng från 0 till 4 (totalt 72), där 4 motsvarar att den beskrivna kvaliteten helt uppfylls.

Lekplatser idag och i framtiden

Miljöanalysprojektet har belyst hur det står till med Sveriges lekplatser med fokus på både antal och kvalitet. Resultaten visar ett minskande antal och en stor variation i kvalitet mellan olika platser. Utifrån den sammanställda bilden av nuläget skapas möjlighet att göra fler jämförelser och till exempel återkomma till hur antalet lekplatser eller deras kvalitet förändras framöver.

Samtidigt får projektet ses som ett första försök att sammanställa lekplatsernas tillstånd, där också många oklarheter och behov av mer kunskap har framgått. Till exempel behövs nya studier för att mer ingående förstå de analyser som gjorts i kommuner där antalet lekplatser minskat. Avgränsningen till allmänt tillgängliga, kommunalt förvaltade lekplatser kan vara problematisk, liksom de osäkra siffrorna bakåt i tiden.

Arbetet med kvalitet i lekmiljöer är, trots ett forskningsbaserat verktyg som arbetats fram under lång tid och nu testats i flera kommuner, i behov av fortsatt granskning och utvärdering. Ett verktyg ska inte styra hur enskilda lekplatser utvecklas, men kan vara ett stöd.

Framöver kommer också arbetet med att utveckla lekmiljöer att behöva förändras. En barnvänlig och människovänlig miljö kommer att kräva goda strukturer för barns rörelsefrihet och en variation av platser av hög kvalitet. Begränsade budgetar har lett till att många lekplatser försvunnit, men genom att arbeta mer med exempelvis vegetation, återbruk, platsspecifika egenskaper och att göra det genom en aktiv förvaltning, finns möjlighet att både spara på utgifter och samtidigt höja kvaliteten.

Naturliga material är en av totalt 18 kvaliteter som beskrivs i ALM. Foto: Märit Jansson

Hagens, Slagstaparkens och Roddarns poäng i analysverktyget.

			Hagen	Slagstaparken	Roddarn
Lekmiljöns egenskaper	Platsens kvaliteter och påverkbarhet	Varierad topografi	1	0,75	0,25
		Lekbar vegetation	1	0,75	0
		Löst material	1	0,75	0,25
	Inkludering	Lekstrukturer och deras integrering i landskapet	0,75	0,25	0,25
		Tillgänglighet	0,75	0,75	0,25
		Mötesplats	0,75	0,75	0,25
	Möjlighet till omvärldsförståelse	Tid och förändring	0,75	0,25	0,25
		Ekosystemtjänster och artrikedom	0,5	0,25	0
		Naturliga material	1	0,25	0,25
	Karakär	Rymlighet	1	1	0,75
		Rumslighet	1	0,5	0,25
		Variation	1	0,75	0
Lekmiljöns geografiska kontext	Platsspecifika egenskaper	Tillgång och närhet	1	1	1
		Placering och omgivning	1	1	1
		Barns möjlighet till egna platser	1	1	0,25
Strategier	Barnvänlighet och metoder	Samarbete och ansvar	1	0,75	0,5
		Barns perspektiv	1	0	0
		Rutiner	1	0,75	0,75
	Summa		16,5	11,5	6,75

Verktøget ALM: Analysverktøyg for lekmiljøer

		Kvalitet	Beskrivning av kvalitet
Lekmiljøens egenskaper	Platsens kvaliteter og påvirkbarhet	Varierad topografi	Lekmiljøen har en varierad topografi med kullar, backar, åsar, bergsknallar eller andra höjdskillnader.
		Vegetation	Lekmiljøen inneholder lekvänlig vegetation såsom klätterträd, lekbuskage, klippta gångar i högt gräs mm. Lekmiljøens vegetation gör att maximalt hälften av himlen är synlig där barn vistas mest.
		Löst material	Det finns tillgång till löst material som lämnas vid skötselinsatser, ligger framme eller läggs i en låda: klossar, sand, pinnar, slanor, kottar, löv, stenar, bär osv.
	Inkludering	Landskap	Lekmiljøen har en god utformning där lekredskap eller andra strukturer är integrerte i landskapet, utnyttjar höjdskillnader, har koppling till vegetation osv.
		Tillgänglighet	Lekmiljøen har valmuligheter gjennom flere ulike plasser for lek, møten og avkoppling. Eventuelle ballplaner dominerer inte ytan. Miljøen har utformats for å ge meningsfulle muligheter og sammenheng for personer med ulike funksjonsvariasjoner, som markmateriale med god framkomlighet, ulike valg, visuelle kontraster, kompisinga, toalett osv.
		Møtesplass	Lekmiljøen erbjuder møtesplasser med belysning, ett urval sittplasser, bord, grillplass mm. Utformningen er inkluderende, till exempel gjennom tilgang til vegetation eller strukturer utan tydelig programmerede funksjoner.
	Mulighet til omverldsförståelse	Tid og förändring	Lekmiljøens muligheter förändras över årstider og väderelek: åka pulka, hoppa i vattenpölar, leka med höstlöv, äta bär osv. De fire elementene (jord, eld, luft og vatten) finnes representerede, eksempelvis som odling, eldplatt, vindføl og vattenlek. Byggede element, sandkvalitet mm halds i godt skick for sin funksjon.
		Ekosystemtjenester og artrikedom	Lekmiljøen fremjar biodiversitet og ekosystemtjenester: fugelholkar, insektshotell, ång, død ved, fjærlirsrabatt, åpen dagvattenshantering, odling mm. Skøtelsen av vegetasjonsytter er anpassad for å ge artrikedom og lekmuligheter.
		Naturlige material	Lekmiljøen har ett innehåll av naturlige og giftfrie material, återvunnet materiale og/eller er plattbyggede. Det finnes en variasjon av gjennomslåplige markmateriale, begrenset omfang av hærdegede ytter samt minimalt med gummiassfalt og kunstgræs.
	Karakter	Rymlighet	Plassen erbjuder utrymme for rørelse i mange ulike riktninger og muligheter til rørelsefylld lek, som å springe, klättra, gunga, balansere, åka rutschkana, tumla rundt eller rulle nerfor en kulle.
		Rumslighet	I lekmiljøen finnes en varierad rumslighet som ger valmuligheter i leken, med ulike plasser eller zoner, formade eksempelvis av ulike naturlige material, vegetation eller topografi.
		Variation	Det finnes en variasjon i miljøen og dess lekmuligheter med utfmaninger for ulike aldrar, dels gjennom plattbyggede, bevarade, återvunne eller på annat sätt unika strukturer og plasser, dels gjennom varierad vøxtmateriale og variasjon i skøtselinsatser. Lekmiljøen opplevs som en platt med plattsspesifikke eller unike kvaliteter og uttrykk.
Lekmiljøens geografiske kontekst	Plattens sammenheng	Tilgang og nærhet	Tilgangen til andre vardagsnære lekmiljøer og funksjoner i nærheten er god. Från lekmiljøen kan 300 meter til nærmeste grønneområde, lekstråk eller lekplatt vara ett riktvråde, beroende på hur mycket trafikken hindrar og hur mycket gång- og sykkelvåger fremjar rørelsefrihet. Åven nærhet til boståder, førskoler og skoler eller rekreasjon, kultur og service er god.
		Placering og omgivning	Lekmiljøens direkte placering bidrar til å gjøre den til en trivsamt platt: i anslutning til vegetation eller grønneområdene samt utan förbipasserende fordonstrafikk og mulig å nå via gång- og sykkelvåg.
		Barns mulighet til egne plasser	Barn har tilgang til natur eller andre lekvänlige plasser, på eller i direkte anslutning til lekmiljøen. Barn ges där mulighet å hitta og skape egne plasser, gjennom eksempelvis lekvänlig vegetation og løst materiale.
Strategier	Barnvænighet og metoder	Samarbeide og ansvar	Den som førvalter lekmiljøen har en helhetssyn og tar ansvar for en barnvænlig miljø og ett barnperspektiv generelt, og samarbeider med aktører som er viktige i det sammenhængen.
		Barns perspektiv	Den som førvalter lekmiljøen har involvert barn og andre, gjerne de framtidige anvænderne, i utvekklingen av lekmiljøen. Där har de kunnet påverka planer (planering, utformning) og/eller lekmiljøen konkret (anlæggning, skøtsel).
		Rutiner	Lekmiljøens førvaltere har tagit fram strategier, rutiner eller riktlinjer for utvekklingen av lekmiljøer og tillåmpar dessa.

Variation kan bidra till lekplatserns karaktär Foto: Lisa Schneider

Läs mer:

Schneider, J., & Jansson, M. (2023). *Lekplatserns kvantitet och kvalitet – Ett projekt inom fortlöpande miljöanalys*. Rapport, LTV. SLU. Hela rapporten kan laddas ned via epsilon.slu.se

Se antalet lekplatser i varje kommun i ett öppet Excelark: <https://shorturl.at/klvG0>

Om författaren

Märit Jansson, universitetslektor med docentur i landskapsplanering, SLU, har studerat barns utemiljöer sedan 2004.

Julia Schneider, forskningsassistent med en mastersexamen i hållbar stadsutveckling, SLU.

Omslagsbild

Sagolekplatsen i Malmö. Foto: Kristian Bergfors.

TANKESMEDJAN
MOVIUM

